

Предговор

Наслов "Закон о извршењу кривичних санкција са објашњењима...", који су аутори дали свом дјелу, с обзиром на карактер и вриједност тих "објашњења", звучи штак прескромно. Може се овај термин, додуше, разумјеши врло широко, али је штак ријеч о једном богоштим, прегледном и кохерентном дискурсу, који предубоко силази и захвата највије мишерију за коју је у првом реду заинтресован (у што су укључена и посвојења правила међународног права о истој мишерији), а затим гради бројне мостице према правном поретку у цјелини, нарочито према мишеријалном и процесном кривичном праву. Такав подухват претпоставља велике најоре, изванредно познавање мишерије, оштроумну селекцију у обради њених најважнијих проблема, естетику и лајшарносћ језичког израза при обради - и све је то уложено и посматрано.

Задај и изједеа беззначајан најор, која су аутори првобитно морали да уложе, да се "пречисти" текст самог Закона, да се прикупе сви посвојењи подзаконски акти и у цјеловитом тексту поставе шамо да је и мјесец у оквиру самог Закона, да се приреди текст ћав. Минималних правила УН о постизају са затвореницима и да се, на крају, сачини "реџистар појмова". Али и тај посао, збогово сјекууларног обима, има велики практични значај. Јер сви који се баве посматраним кривичним извршиним правом - на овај или онај начин (укључујући и затвореника који треба да зна своја права и обавезе), може у једној књизи да нађе сваки пройс који му затреба и да га уз то, захваљујући "оријентирима" које књига садржи, брзо и лако нађе. А кад га буде шумачио језичко-логичком, системском или којом другом методом којом се уочише шумачи право, "објашњења" ће га повесити јаснијим и исправним пуним.

Ово је први Коменијар посматривног кривичног извршио града у Републици Српској. Уједно с томе, он је усјио да избјегне све мане које су имали углавном сви предратни коменијари исчи ове законске мишерије. Јер ши ранији "коменијари", у драстичним случајевима, сводили су се само на мање - више лијепо укоричен законски текст. Евентуалне утице или, тачније речено, голе консистенције, с којом је другом одредбом исчи или другог закона шумачена одредба у вези, без икакве сушиинске анализе карактера те везе, чине извјесну техничку услугу, али нису очигледно никакви коменијари. У "бољим" случајевима, ови су коменијари, истина објашњавали поједине одредбе, али су се шта објашњења углавном сводила на простију парофразу чешто јасног

законској тракцији, што је за упућеној чистаоца мого да предсавља неку форму интелектуалног насиља.

Коменијар, који је сада пред нама, предалеко је од трактивих недоспјатака. Да би се добро показао ново његовим експлорација и његова велика мотивација да врши бogaтву информативну и едукативну функцију - била би потребна посебна и широка теоријско-критична анализа, али тракта анализа није примијерена једном "предовору". Иако се мора рећи нешто што би могло да предсавља само скраћу главних резултата тракте анализе.

Право се шумачи само онда кад је заиста нејасно и то методама које одговарају карактеру нејасноће. Коменијатори се до краја коректно држе по правила.

Они када, исхина, посажу за језичко-логичким и систематским шумачењем појединачних одредби, или само због тога да су те одредбе или нејасне, или неизложене или да нису у сагласности са другим одредбама исходили или другог закона, или да се за нека решења могу употребити и други критерији што. Чисталац ће наћи велики број оваквих оштирића. Са овог аспекта Коменијар има карактер аргументоване критике важећег Закона, прије свега као правног актива (чак је показано који још подзаконски активи нису донесени).

Кад то треба и где то треба коменијатори са лакоћом прелазе на штетен неке друге правне грани, сремни да излажу и њене установе. Али то су често својеврсно оријентисана излађања. Тако, примијера ради, кад излажу систем кривичних санкција, када су дакле на штетну материјалност кривично града, оштирица њихове критике се усмјерава на казну конфискације имовине - серијом прорбраних и јаких аргумента неизправља оправданости самог постоења те казне, а износе на видјело и чињеницу да кривични закон афирмише ову казну, или да Закон о извршењу кривичних санкција уопште не уређује начин њеног извршења. Не усмјежу се ни од тога да изложе саму бити проблема оправданости смртне казне, који припада исходом правном подручју, уз бogaће упоредно-правне информације, укључујући ту и штету начина извршења те казне. Или, кад на штетну процесно градиву, расправљају установу утвђивања оштупеног на издржавање казне прије правоснажности пресуде, као да хипају ка оштирићу да нека решења Закона о извршењу кривичних санкција нису у складу са решењима усвојеним у Закону о кривичном постоењу.

Испрвно су расправљена најважнија међу објективним бројем штета, која иначе уређује кривично извршено право (бочев од система, карактера и унутрашње организације казнено-штетивних установа до "најснажнијих" права и обавеза затвореника), често уз обимне приказе како су та штета пријешена у законодавству других држава.

Али ће смисао целине Коменијара сизурно најштетнији упућеној чистаоци да још размишља о најсубјективнијим и најштешим проблемима Кривично града и, то нашем суду, у томе и јесте његова највећа вриједност. Коменијар не намеће само тракта размишљања већ им покажује главне штете којим треба да се крећу. То синтетичко свеједло Коменијара морало се базише на проблему казне, јер ту и јесте природна и нераскидива койча измену материјалност, процесно градиву кривично града. То је, дакле, универзални проблем кривично града. И исходивено то је исконски људски проблем, са ћитаво космички разуђеним аспектима и са дугом историјом бројних недоумица које још трају. Ако је људска историја уопште само "запис о невјероватној десструктивности, сировости и окрелости ... " (Фром), онда то у првом реду важи за претежни дио историје правично градиве овог проблема. Некако се стонишано покрећу реминисценције на најважнија штета која су у овом оквиру постављена и велике посленике који су покушавали да их пријеше.

Модерно кривично право је и уште и савременији оваквог историјског хода углавном овим битним оријентацијама: казна мора бити законити и праведна, али мора бити прилагођена и личностим учиниоца (већ шу су могуће кругне антимоније); казна није сама себи циљ, већ она има социјалну функцију и сврху; треба вјеровати у могућност поправљања (ресоцијализације) деликвента премјеном одговарајућег превасишног прештамана, чиме се подвлачи симетријално-превенитивна сврха казне; начин извршења казне (иначе већ поодавно истински хуманизован) треба посматрати и организовати тако да се постизне ова њена сврха.

На тај начин је вјера у могућностим ресоцијализације деликвента пренесена у кривично извршно право и оно је изградило сложени институционално - правни оквир у коме треба да тече процес ресоцијализације, а саму суштинију тог процеса морало је да прејеси другим ванправним дисциплинама које се баве човјеком.

Идући овим током мисли, аистраховали смо "збуњујућу" чињеницу постајања смртне казне и чињеницу да постоје и друге казне и чињав низ других санкција - којима је заједничко што да ни једна од њих не подразумијева организовани процес ресоцијализације (са овим процесом се не може изједначити лијечење у медицинском смислу ријечи, које подразумијевају неке санкције). Све ово налази и суштински и дешавајући приказ у Коменијару. Тако, на крају, постајамо свјесни да тек при извршењу казне долази до истинског сучелавања са тајном човјекове личности.

Мислимо, коначно, да можда и не треба жалити што аутори оваквог волумена нису пред собом имали бољи законски текст, јер они су га, својим "објашњењима", обилато пројектовали.

У Бањој Луци,
фебруара 1996. године

Марко Арсовић
Доц. др Вишомир Поповић